

Stockholm den 13 februari 2018

R-2017/2126

Till Justitiedepartementet

Ju2017/8254/Å

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 20 november 2017 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Stärkt integritet i Rättsmedicinalverkets verksamhet (SOU 2017:80).

Sammanfattning

Advokatsamfundet har i huvudsak ingen erinran mot förslagen i betänkandet, utöver i två avseenden. Det gäller dels behovet av en proportionalitetsavvägning vid inhämtande av uppgifter inom ramen för rättspsykiatriska undersökningar, dels beträffande möjligheten för enskilda att använda Rättsmedicinalverket (RMV) för rättsmedicinska uppdrag, där samfundet inte ställer sig bakom utredningens förslag.

Synpunkter

Rättspsykiatriska undersökningar

Nu gällande regleringar innebär att uppgiftshämtning från enskilt bedriven hälso- och sjukvård samt socialtjänst som drivs av privata utförare, som regel förutsätter den undersöktes samtycke. Erfarenhetsmässigt är det vanligt förekommande att den person som ska genomgå rättspsykiatrisk undersökning (RPU) eller undersökning enligt 7 § personutredningslagen inte lämnar något sådant samtycke. Det förslag som lämnas i betänkandet innebär att uppgifter som behövs både till en RPU och en utredning enligt 7 § personutredningslagen ska lämnas från enskilt bedriven hälso- och sjukvård samt socialtjänst. Vad gäller RPU ska skyldigheter att lämna uppgifter, med vissa

begränsningar, också lämnas från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Kriminalvården, Migrationsverket och Rekryteringsmyndigheten.

Advokatsamfundet konstaterar inledningsvis att det är en viktig och svår avvägning mellan å ena sidan intresset av att RMV har ett fullgott underlag för sin bedömning i den rättspsykiatriska undersökningsverksamheten och å andra sidan skyddet för den enskildes integritet. Det är också en central rättssäkerhetsfråga att säkra kvaliteten på innehållet i utlåtanden både beträffande en RPU och en utredning enligt 7 § personutredningslagen.

I den avvägningen kan det vara så att det föreligger ett berättigat behov av en utökad uppgiftsinhämtning för RMV. Dock bör skyddet för den enskildes integritet förstärkas, enligt Advokatsamfundet, genom att det regleras att vid inhämtande av information ska det ske en konkret proportionalitetsavvägning. Vid en sådan avvägning kan då skyddet för den enskilde vägas mot behovet av informationen och det skapas därmed en mekanism mot slentrianmässig inhämtning av aktuell information som samtidigt förstärker den enskildes rättssäkerhetsintressen. Som exempel kan nämnas att det många gånger i ett brottmål kan vara icke proportionerligt att inhämta uppgifter om den enskilde från t.ex. Försäkringskassan eller från Rekryteringsmyndigheten när vederbörande har mönstrat till militärtjänstgöring. Då skulle en prövning av proportionaliteten i många fall leda till att sådana uppgifter inte inhämtas och det skulle sammantaget kunna leda till ett extra skydd för den enskilde utan att kvaliteten i utlåtandena blir lidande.

Enligt Advokatsamfundets uppfattning bör därför införas en reglering som uttryckligen anger att en proportionalitetsavvägning ska ske innan uppgifter hämtas in.

Uppdrag från enskilda

RMV:s huvudsakliga uppgift är att inom de fyra verksamhetsområdena avge sakkunnigutlåtanden till rättsväsendets myndigheter. Det finns en viss möjlighet för verket att åta sig uppdrag från enskilda. I praktiken görs dock detta i väldigt begränsad utsträckning.

Advokatsamfundet har tidigare i skrivelse till Justitiedepartementet framfört kritik mot att verket inte åtar sig uppdrag från enskilda i tillräckligt stor utsträckning (Ju2002/06579/Å). Det ska också nämnas att även Bergwallkommissionen har uppmärksammat denna fråga och ansett att den bör utredas (SOU 2015:52, s. 647).

Utredningen i förevarande fall har kommit till slutsatsen att det inte ska införas någon skyldighet att åta sig rättsmedicinska uppdrag från enskilda.

Advokatsamfundet är av motsatt uppfattning och anser att en sådan möjlighet bör införas. Utöver det som anförts i tidigare skrivelse till Justitiedepartementet samt på

s. 262-271 i förevarande utredning, kan konstateras att möjligheten för försvarare att för sin klients räkning kunna begära att RMV ska åta sig rättsmedicinska uppdrag, är central och oerhört viktig. Utifrån Europakonventionen är det också viktigt att parterna – enligt principen om *equality of arms* – får likartade möjligheter i straffprocessen. Detta skulle kunna uppnås genom att det infördes en möjlighet för enskilda att i praktiken kunna vända sig till RMV för rättsmedicinska uppdrag. Det framstår då också som självklart att den enskilde skulle kunna göra detta utan att polis och åklagare informeras och sedan själv välja huruvida utlåtandet ska åberopas eller inte i brottmålsprocessen.

Sammantaget innebär det anförda att Advokatsamfundets uppfattning är att det bör införas en tydlig regel, där det framgår att RMV är skyldiga att åta sig uppdrag från enskilda gällande rättsmedicinska uppdrag.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg/

genom Maria Billing